СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ. OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 108. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 11-го травня, 1937. VOL. XLV. No. 108. Jersey City, N. J., Tuesday, May 11, 1937. THREE CENTS

НА ПЕРЕДОДНІ КОНВЕНЦІЇ У. Н. СОЮЗУ

ВАШИНҐТОН. — Вже в суботу прибуло до Вашинґтону значне число делеґатів на 19 конвенцію У. Н. Союзу. Найскорше прибули делеґати з найдальших стейтів, як з Мізурі, Ілинойс, Мішиґен. У неділю зполудня було вже понад 200 делеґатів і делеґаток.

В дорозі з Ню Йорку.

Делеґати з Нової Англії й зі стейтів Ню Йорк і Ню Джерзі їхали у спеціяльно замовлених ваґонах Пенсилвенійської залізниці. На вікнах ваґонів видніли написи анґлійською мовою, які вказували, що ваґони зарезервовані для делеґатів, що їдуть на конвенцію У. Н. Союзу. Серед делеґатів панував дуже сердечний настрій. Стрічалися старі діячі, що бували нераз на конвенціях, запізнавались і ті, що знали себе тільки з дописів у „Свободі." Тут і там чути було українську пісню, понеслася теж і воскресна пісня „Христос воскресе". І тут то там не бракувало теж „свяченого". Треба ще згадати, що багато делеґатів і делеґаток добре памятали і за те, що це „День Матери". Вказували на це червоні рожі, що видніли на сурдутах. І очевидно, йшли теж гарячі дебати, звязані з конвенцією і передвиборчою аґітацією, як також дебатовано над тим, які справи треба обговорювати на конвенції.

Оглядають Вашинґтон.

Кого не спитати, всі дуже задоволені, що на конвенцію вибрано місто Вашинґтон. Виявляється, що тут цілком не дорожче як по інших містах. І є нагода оглянути столицю краю і мати вічну памятку з конвенції. Ось тому так багато делеґатів приїхало скорше, щоб мати змогу ще перед конвенцією оглянути місто та ріжні історичні памятки.

Від четверга урядувала тут теж верифікаційна комісія (статутова урядувала в домі У. Н. Союзу в Джерзі Сіті).

Будуть привіти від сенаторів.

Вже є зголошені привіти від визначних американців, як від сенатора Копленда (Ню Йорк), сенатора Ґофія (Пенсилвенія), сенатора Мура (Ню Джерзі), конґресмена Бовленда (Пенсилвенія).

ОПЕРЕТА „ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ".

НЮ ЙОРК. — Заходами В. Степанківського і А. Пасічника з Ню Йорку виставлено в суботу вечором, 8 травня, в театрі „Венеція" в Ню Йорку українську безсмертну оперету „Запорожець за Дунаєм" в анґлійському перекладі. Це була перша проба, відома ширшому українському загалові, поставити цю штуку анґлійською мовою на вибагливій американській сцені. Під мистецьким оглядом вистава мала блискучі моменти, але мала і недотягнення. Чудово випали танці і хорові виступи. Серед танців визначилося сольо панни О. Пасічник, відтанцьоване з ґрацією і молодечою вервою. Гарно також випали збірні танці сільських хлопців і дівчат та балет у гаремі. Серед них відбивалися соля Люізи Каляджін, Серґія Абаґова й Оляфа. Серед голосів і драматичної гри на першому місці стояли: пані Бусінґер у ролі Одарки, п. Ірвін Ділон у ролі Андрія, пані Джафін у ролі Оксани, Фостер Мілер у ролі султана і п. Ґвитфільд у ролі султанського урядника. Найслабше випала роля самого Карася, яку відограв п. Лерой Вейр. Він не зрозумів цього прекрасного характеру як слід і тому може штука не випала вцілости блискуче. Місцями разив також переклад, у якому є забагато вульґаризмів, що не відповідають ніяк ориґіналові. Публики було дуже мало.

ДОХОДЖЕННЯ В СПРАВІ КАТАСТРОФИ „ҐІНДЕНБУРҐА".

ЛЕЙКГОРСТ (Ню Джерзі). — Федеральний департамент торговлі зарядив доходження в справі катастрофи „Ґінденбурґа", щоб ствердити причини вибуху. В тій цілі в ганґарі, де заїздив воздухоплав, утворено комісію, що складається з 35 фахівців. Вони точно оглядають розбитки воздухоплава, як також випитують свідків цього нещастя, в якому стратили життя 35 осіб. Ця комісія має на увазі не лиш карні доходження, але також з наукового боку ствердити причини вибуху, та в той спосіб придумати міри охорони набудуче.

ДІТИ ВШАНОВУЮТЬ „ДЕНЬ МАТЕРИ".

НЮ ЙОРК. — У той час, як по цілій Америці торжественно святковано День Матери, нюйорські діти токож зібралися в числі 20,000 враз зі своїми родичами в Центральному парку, щоб віддати пошану родичам „золотої зорі", яких що року назначує спеціяльна комісія в нагороду за їх зразкове відношення до своїх дітей. На цій параді крім багатої музичної програми були приявні родичі „золотої зорі" з минулих літ, як також назначено пять нових пар цього року.

ПРИВІТ ДЕЛЕҐАТАМ

XIX КОНВЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ВИТАЄМ ВАС, ДОЧКИ Й СИНИ БАТЬКА СОЮЗА!
ВИТАЄМ, ВІРНІ ДІТИ НАРОДУ УКРАЇНИ!
НА ВАС ТЯЖИТЬ ДІЛО: БЕЗМІРНА ПРАЦЯ, ДУЖА,
ДІЛО СВЯТЕ І ЧЕСНЕ: ДОБРО Й ГАРАЗД РОДИНИ.

ЯК БИСТРІЇ ОРЛИ, ЩО З ГНІЗД ПОВИЛІТАЛИ,
ЩОБ В СВІТ ГЕН ПОЛЕТІТИ І ДОЛІ ПОШУКАТИ,
ТАК Й ВИ ІЗ РІДНИХ МІСТ В ГРОМАДУ ВСІ ЗІБРАЛИСЬ,
ЩОБ НАД ДОБРОМ БАТЬКІВСЬКИМ НАРАДИ ЩИРІ
[МАТИ.

О, РАДЬТЕ, ОРЛИ, РОЗУМНО І РОЗВАЖНО!
ХАЙ КОЖНА ВАША ХВИЛЯ НЕ ПІДЕ НАМАРНЕ,
БО ВИЙШЛИ УСІ НА НИВОНЬКУ ПОВАЖНУ:
НА ПОЛЕ БАТЬКІВ ВАШИХ, ТАКЕ ГАРНЕ Й ВРОЖАЙНЕ.

НЕ ДАЙТЕЖ, ЩОБ ЦЕЙ ЛАН УКРИВСЯ БУДЯКАМИ,
СКОРОДЬТЕ ЛАН БАТЬКІВСЬКИЙ СТАРАННО, ЩИРО
[Й РІВНО
І СІЙТЕ ЗЕРНО ТАМ, НЕХАЙ ЦВІТЕ ЦВІТКАМИ,
ХАЙ ВИДАСТЬ ПЛІД СТОКРАТНИЙ ДІТКАМ І ВНУКАМ
[РІДНИМ!

БО ТУТ, НА ЦІМ ЛАНІ, БАГАТО ПОТУ Й КРОВИ,
БАГАТО ВАЖКИХ ТРУДІВ ТИХ, ЩО ВЖЕ У МОГИЛАХ.
ОХ, БЕРЕЖІТЬ ЦЕЙ ЛАН, ОРЛИ, БИСТРІ СОКОЛИ,
ВІДДАЙТЕ НА ЛАНІ ЦІМ ЗНАННЯ ВСІ СВОЇ Й СИЛИ.

ЗА ЧЕСНУ РАДУ Й ТРУДИ САМ БОГ ВАМ НАГОРОДИТЬ,
ПОДЯКУЮТЬ ВАМ ДІТИ І ВНУКИ ВАШІ РІДНІ,
ЯК СОЮЗ, БАТЬКО РІДНИЙ УСІХ ЇХ ТУТ ПРИГОРНЕ
І ЖИТИ БУДЕ ВВІКИ НА СЛАВУ УКРАЇНІ!

СТЕПАН МУСІЙЧУК.

СПОДІВАЮТЬСЯ ЗНАЙТИ ЛІК НА ЕПІЛЕПСІЮ.

В Питсбурґу, Па., розпочався конгрес учених психіятрів Америки, в якому візьмуть участь біля 2,000 осіб. Д-р Ленокс заявив, що наука зробила значний поступ у лікуванню епілепсії, на яку в Америці хворіє біля пів міліона людей. Справді самого лікарства на цю невідому хворобу ще не знайшли, але починають добиратися до її причин. А це найголовніше. Знайшовши причини, легко можна буде знайти і лікарство.

ЧЕРГОВИЙ ЛЕТ ЧЕРЕЗ ОКЕАН.

Минулої неділі пополудні виїхали з летунського майдану Бенета біля Ню Йорку два летуни, Генрі Мерил і Джан Лембі, в дорогу до Лондону. Там вони задумують познимати фільми і фотоґрафії з коронації Джорджа Шестого і скоро назад відлетіти до Ню Йорку. Як указують відомости, передавані ними з літака радіом, їх лет дотепер вповні удалий.

АРЕШТУВАЛИ ФАЛЬШІВНИКА ГРОШЕЙ.

У Станиславові арештували Іл. Безновського, по званню бляхаря й інсталятора, що займався фальшуванням гроша, пускаючи його опісля в обіг. Безновський допускався цього проступку, здається, з нужди, бо був безробітний, а мав чималу родину на утриманню.

ДЕСЯТЬ БУКІВ ЗА ПОБИТТЯ ЖІНКИ.

Президент окружного суду в Комберленд, Мериленд, затвердив засуд на 45-літнього робітника, в якім то засуді признано йому десять буків за те, що немилосерно побивав жінку. Засуд цей викликав у тій околиці зацікавлення, бо від 1916 року в тамошніх судах тілесної кари не практиковано. Затвердивши цей прецеденс, тепер у місцевих судах тілесна кара готова увійти в моду.

КОЛИ НАЙКРАЩЕ РОДИТИСЯ.

На річній конвенції Американського Союзу, що відбувається в Атлентик Сіті, Ню Джерзі, виступив проф. Елсворт Гонтинґтон з Єйлського університету з рефератом про свої розсліди над питанням: у котрім місяці найкраще бути родженим? Референт говорив, що найдовше живуть ті діти, що родяться в лютім і березні.

ГРАБІЖНИЦЬКИЙ НАПАД У САМБОРІ.

На дім Дамяна Корчевського в Билицях, повіт Самбір, напали чотири бандити, що виняли собі отвір в соломяному даху й ним дістались до мешкання. Один з напасників вистрілом з револьверу вранив Дамяна Корчевського в праву ногу, а його жінку, що намагалася втекти крізь вікно, постріли у руку. Вкінці бандити — нічого не заграбивши — втекли.

АРТИСТИ В ҐАЛІВУДІ ТВОРЯТЬ ЮНІЮ.

Чотири тисячі фільмових артистів у Ґаливуді, а між ними найкращі зірки екрану, створили свою юнію, яку назвали „Ґилд Шап". Завданням цеї юнії є дбати про платню і професійні користи своїх членів не тільки в обличчі працедавців, але також в обличчі інших юній, які деколи змушують артистів на страйк задля їхніх інтересів. Власники фільмових компаній погодилися з існуванням цеї юнії й заключили умови, що нормують їх взаїмовідносини.

ЖЕРТВИ ДНІСТРА.

Цими днями потонули в Дністрі Василь Яковець, літ 40, і Іван Попович, літ 35, з Хмелевої, повіт Заліщики. Вони намагалися передістатись човном з Хмелевої до Чернелиці, городенського повіту, але на середині Дністра човен перевернули великі хвилі води.

РЕЄСТРАЦІЯ МАШИН ДО ПИСАННЯ.

На Литві посідачі машин до писання обовязані реєструвати їх у міністерстві внутрішніх справ, де дістають дозвіл ними користуватися. Машини до писання підтягнули на Литві під назву „друкарських машин і приборів", а ці мусять бути, як вимагає закон, реєстровані. Останніми днями в Ковні покарали кільканацять осіб гривною за те, що користувалися машинами до писання без дозволу влади.

КАТАКОМБИ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В СССР

МОСКВА. — Православна церква в Совєтах живе підпольним життям, не зважаючи на страшні переслідування влади. На основі останніх вістей з СССР, поруч офіційної церковної гієрархії існує тайна православна гієрархія з великою скількістю духовенства. Цей клир походить від бувшого ленінґрадського митрополита Осипа і тих гієрархів, які ще сьогодня живуть по тюрмах чи покінчили там своє мученицьке життя. Серед цих тайних священиків є теж навернені комуністи. Працює, напр., з великим успіхом невловний для большевицьких властей о. Константин, що був давніше комісарем червоної армії. Працює він тепер у глибині Уралу, серед лісів, окружений загальною пошаною. Також син бувшого совєтського комісара освіти, Луначарський, працює як священик у тій тайній церкві.

АНҐЛІЯ ПЕРЕД КОРОНАЦІЄЮ.

ЛОНДОН.—Цього понеділка розпочався коронаційний тиждень в Анґлії. Наступної середи король Джордж Шестий буде торжественно помазаний на короля. З цього приводу анґлійський уряд приготовляє таку виставу, якої британська імперія ще не бачила. Місця на естрадах, побудованих здовж шляху, куди буде переходити коронаційний похід, почали знов підскакувати на ціні. Деякі з місць такі дорогі, що коштують по 125 долярів. У звязку з коронацією анґлійська преса мусить згадувати врядигоди уступилого короля Едварда, тепер князя Віндзора. Про нього висказуються дуже зле. Недільний „Таймс" навіть написав буквально так: „Причини його невдачі є такі: йому бракувало вродженої гідности і він не мав достаточної пошани для цього уряду... Щастя, що ці хиби викрилися перед, а не після коронації". Деякі круги дорікають князеві Віндзорові, що він, щоб притемнити параду в Лондоні, приблизно на той сам час назначив своє вінчання з панею Симпсон.

НА ЕСПАНСЬКОМУ ФРОНТІ.

БЕРМЕО (Еспанія). — Революційні війська на фронті під Більбао посунулися знов значно вперед і підійшли шість миль дя самого міста. Вони взяли містечка Пленіку і Монґую; в той спосіб вони стараються обійти місто з боку моря. Баски ставили героїчний опір, одначе революціонери перемогли їх, убиваючи їх триста вояків і 500 беручи в полон. Під Толедом революціонери також побідили та посунулися вперед. Під Мадридом ситуація без змін.

СКРИТА БОРОТЬБА МІЖ ІТАЛІЄЮ Й АНҐЛІЄЮ.

РИМ. — Між Італією й Анґлією ведеться далі скрита боротьба за впливи на Середземнім морі і ця боротьба проявляється на ріжних ділянках, у ріжній формі. Анґлійський уряд запросив на коронацію Гайлі Селязія, здетронізованого італійцями короля Етіопії. Це обурило італійців і вони рішили бойкотувати коронацію й не післали своїх офіційних представників. Крім того в тім самім тижні, в якім Анґлія приготовила найбільшу свою імперіяльну параду, Мусоліні зарядив не меншу італійську параду, в річницю етіопської побіди та створення італійської імперії. В тій параді буде зademонстрована італійська сила. Всі італійські часописи завзято мовчать про те, що діється в Лондоні, та вцілости іґнорують анґлійську коронацію.

ЗАВОРУШЕННЯ В ЧАСІ ФРАНЦУЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО СВЯТА.

ПАРИЖ. — Минулої неділі ціла Франція святкувала роковини своєї національної геройки Жанни Д'Арк, яка увільнила Францію від анґлійського панування. У звязку з цими святкуваннями по ріжних місцевостях вибухали тертя, а навіть вуличні бійки французьких лівих з правими. Найбільша боротьба вибухла в Тулюзі, де якийсь червоний хуліґан старався збезчестити свято в той спосіб, що зірвав з памятника Жанни Д'Арк вінок і почав з ним утікати. Розюшена товпа зловила його, відібрала вінок і у звязку з тим виринула боротьба, в якій було 50 ранених.

СТРИМАЛИ ВИЇЗД ЦЕПЕЛІНА ДО ПІВДЕННОЇ АМЕРИКИ.

ФРІДРІХСГАФЕН (Німеччина). — Міністер німецького воздухоплавства, ґен. Ґерінґ, стримав виїзд другого німецького воздушного корабля „Графа Цепеліна", в його черговій подорожі до Південної Америки. „Граф Цепелін" зробив був кілька вдалих перелетів до Ню Йорку, а кількасот разів перелетів з Німеччини до Полудневої Америки. Та всетаки останній траґічний випадок з „Ґінденбурґом" змусив німецьких фахівців іще раз застановитись над питанням, чи наповнювання бальону запальним ґазом, воднем, не є занадто ризиковне.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspap r published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc,
at 8.-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted r mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 цент.ві

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адр са: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

З ПРИВІТОМ

В столиці Злучених Держав, де знаходяться найважніші державні установи і де вирішуються життєві справи цього великого й могутнього краю, відбудеться чергова, 19 конвенція нашої найстаршої й найбільшої народньої установи в Америці: Українського Народного Союзу. Хто хоч трохи обізнаний з історією української іміґрації, той знає, що як би він критично не ставився до конвенцій У. Н. Союзу, то одно є певне, що вони таки заважували не тільки на долі У. Н. Союзу, але й на життю нашої іміґрації, і то нераз дуже глибоко. Тому і тепер треба шановним делеґатам і делеґаткам мати на увазі, що все те, що розіграється у Вашинґтоні на конвенції, заважить цілком певно і тим разом на дальшій долі нашої іміґрації й нашої орґанізації. Це природнє, бо всі ми свідомі цього, що У. Н. Союз це представник ідеї. З ідеї він зродився і ідеєю покищо держиться. А наша думка, що головно ідеєю він і надалі держатиметься.

У. Н. Союз є демократичною установою. Він числиться з кожною думкою і кожна думка може мати своє місце й на конвенції. Але, як завжди, так і тепер заважувати ме більшість. Такий у нас є порядок і до цього треба нам усім застосуватись. А коли рішення більшости стало обовязуюче, то це не значить, що тим зневажено думку меншости. Це навіть не значить, що те, що вирішила більшість, є вже святою правдою, непомильною мудрістю. Це тільки означає, що всякі проблеми, взяті на порядок нарад, мусять бути остаточно розвязані й вирішені, та що припускається, що коли більшість є за якийсь певний спосіб розвязки, то це можливо ще найкращий вихід з неясного положення, як не назавжди, то принаймні на якийсь час. А в нашім випадку на час від одної конвенції до другої, бо кожна наступна конвенція може направити чи змінити те, що було попередно ухвалене, а що виявилося непрактичне чи шкідливе.

Памятаймо і на те, що конвенція У. Н. Союзу — це наш найвищий орґан, наша найвища влада. Конвенція це збір народніх висланників. Це найповажніше народнє тіло, вибране в найбільш законний спосіб, на який нас тільки стати тут в Америці. З тим фактом мусимо всі числитись. Тому це наше найповажніше тіло мусить радити з повною повагою. І тої поваги ніхто не сміє нарушити невідповідним поведенням. Конвенція є призначена до розумної обміни думок, до провірення праці орґанізації і її орґану, до вибору урядників і що найважніше: до намічення нових шляхів, якими повинна ступати орґанізація в будучності, щоб могла розвиватись і кріпшати.

Ми знаємо нашу орґанізацію і знаємо її членство. Тому не маємо ніякого сумніву щодо цього, що її наради скріплять У. Н. Союз. І в такій надії й вірі витаємо зібраних на ній шановних делеґаток і делеґатів.

ЧИ УКРАЇНЦІ ДЕМОКРАТИ?

Світову війну провадила Велика Антанта під кличем: „демократія проти реакції". Могли нмецькі демократи присягати й переконувати фактами, що в Німеччині громадянин має далеко більші права як у Росії, то зручна англійська пропаґанда таки переконала світ про небезпеку пруського мілітаризму і тому американський громадянин вірив свято, що, йдучи на французький фронт, боронить тільки демократію перед юнкерським чоботом.

Сьогодні теж чимало чуємо про оборону „демократії" перед „реакцією". Про неї говорить Болдвин і Блюм і Рузвелт, а вже найбільше верещить Москва. Коли два говорять те саме, то воно не є те саме. Для кожного, хто знає трохи ближче Москву та теперішню дійсність у СССР взагалі, а в советській Україні зокрема, є ясне, що гіршої реклями для демократії чи пак більшої небезпеки для демократії важко придумати. Одначе вже те, що Москва теж кричить в „обороні демократії", мусіло вплинути на становище українських демократів. І вплинуло. Себто, вони в більшості її відпекуються, чи промовчують, або — іноді — самі справляють їй панахиду. Можнаб спокійно вислухати ріжних співів над гробом „небіжки" та вернутися знову до буденного життя. Одначе саме й тут, в дійснім житті, бачимо цю „небіжку" у наших установах, товариствах і кооперації, на зїздах чи засіданнях, а що найважніше: в душі українців, в підсвідомости навіть тих, що виступають проти демократії.

Початки української демократії.

В цей спосіб витворюється між словом і ділом прірва. Її не виповнять фрази проти демократії, чи за демократію, проти, чи за парляментаризм; суть справи не в теоретичній демократії „як такій", але в дійсній **українській** демократії. А ця почала творитися ще перед приходом її західньо-европейських посестр, починалася вже від часів, коли щезав важко озброєний їздець, боярин-аристократ, а на його місце приходили фаланґи піхотинців з „народу", які, як колишні римські „фаланґи", вже силою свойого положення „з черні" впливали на демократизацію запорозького війська. Всеж у військовій ґіерархії, у владі, що її мав демократично вибираний отаман, залишилися були сильні первні княжого аристократизму, які з широкою демократією творили цілість своєрідної української демократії чи „січовизму". Та сама українська демократія грала у Великому Зриві Хмельницького велику ролю і, видвигаючи постулят соціяльної рівности побила це в далеко ширшій площині, як це було в тодішній Анґлії; робила це сто кільканадцять літ скорше перед французькою революцією. Тодішня анґлійська революція Кромвеля удалася; Анґлія була островом, який відчиняв панування на морю, але до якого приступ сусідам не був легкий. Україна не була островом; українські сили були заслабі, щоби могли створити й охоронити широке русло **національної революції.** Треба було позичати сил у Туреччини, це значить зректися **національної** революції.

Роздвоєння душі.

Колиж українська демократія грала чималу ролю в дотеперішній історії, то чи можливе є, щоб нічого з неї не осталося в нашій душі? А якщо так, то чи можливе є викинути її фразами, не даючи на її місце вже **сьогодні** чогось нового, сильнішого? На всякий випадок вважаю мовчанку національних демократів за велику помилку, яка на них уже мститься, а яка в дальшім бігу може мати фатальні наслідки для цілого народу. Бож не можна безкарно плювати на стіл, при якім сидиться. Не можна одночасно, заперечувати демократію словом, а ділом її підтверджувати. Не можна бути „протидемократом" і „задемократом" в одній особі. Таке роздвоєння душі провадить до ґістерії, але не до оздоровлення національного орґанізму.

Чиж українці є демократи? — Заки відповімо на це питання, киньмо оком на західньо-европейські демократії.

Аристократизм і демократизм.

Основної ідеї демократії, себто думки, що джерело влади є у „волі народу", не заперечують сьогодні ні фашисти, ні гітлерівці, ні інші противники. Одначе вони твердять, що партії та виборча система фальшують цю „волю народу" і тому вони є **протипарляментарні.** Оба є прихильниками аристократизму, себто думки, що всякі людські ідеї, цілі, потреби є первісним ділом провідної **меншости,** що ця меншість є творцем правдивого розвитку, творцем усього життя. Зате демократизм опирається на твердженні, що **більшість** визначує й творить цінності життя та що „провідники" є тільки представниками чи пак речниками більшости. Ті дві соціольоґічні форми світогляду треба мати на тямці, коли дивимося на поодинокі демократії Заходу.

Дві демократії.

Анґлійська демократія має в собі перевагу аристократизму, зате французька — демократизму. Одна й друга називає себе „демократією", хоча зміст їх ріжний, залежно від того, яку ролю грають у цьому: „свобода, рівність, братерство". — Перед Богом є люди нерівні — думають анґлійці, як нерівні є ґрупи одного народу, як нерівні поодинокі народи. Анґлійці є вибрана Богом нація для панування над світом. Хто з анґлійців є вибраний Богом, це показується в його успіхах у господарстві. Тому анґлійська демократія ставить на перше місце господарську свободу, яка звязана з політичними правами і яку Анґлія ставить вище як освіту і культурні цінності. Франція ставить вище освіту як матеріяльні добра. Тому французька демократія домагається рівности освіти при нерівності матеріяльного майна. Одначе теж анґлійська демократія домагається рівности освіти, але тому, що оцінює його вартість нижче від рівности політичних прав, або згідно зі своїм аристократизмом каже: „На тобі, небоже що мені не гоже". Французька демократія ставить вище політичні права, як матеріяльні добра і — згідно з демократизмом — жадає рівности політичних прав. Обі демократії хочуть рівности політичних прав та рівности в користуванні культурними добрами, але з ріжних мотивів.

Соціяльна демократія.

А як в українців? — Для подавляючої більшости українців **ідеалом суспільного ладу** є держава „без хлопа і пана". Щож це є? Ніщо інше як рівність у соціяльній площині, себто зглядна рівність у розділі матеріяльних дібр. На розділ звертаємо увагу, а не на продукцію дібр. Тому в нас не вважають божим вибранцем Морґана чи Форда, який доробився величанського майна, але їх вважає американська демократія. Тому у нас глядять кривим оком на людину, яка вибивається понад пересічню. „На перед не виривайся і позаду не оставайся! — це наша приповідка, яка в Америці чи в Анґлії булаб неможлива. Чи замісць „рівности" якої нема, не булоб краще поставити „свободу" в розподілі матеріяльних дібр і звернути увагу на продукцію — це інша справа. Факт є, що в цьому напрямку українці є більші демократи, як анґлійці чи французи.

В оцінці суспільних вартостей наша більшість ставить вище справи матеріяльні, а меншість — справи освіти, справи культурні. „З політики хліба не будеш їсти", говорить сама проповідка, що до політичних прав більшість не привязує ваги, хіба що вони вяжуться з матеріяльними справами. Анґлія — як ми бачили — ставить теж матеріяльні справи на першім місці, але згідно зі своїм аристократизмом — домагається не рівности, але свободи одиниці в господарських справах. Українська більшість є за „рівність; не хоче спільного „катьолка", але й не може погодити зі своїм „братерством" думки, щоб його коннаціонал, „брат", мав більше як він. Навіть наші князі давали синам рівні наділи, замісць віддати все неподільно найстаршому.

Демократія в практиці.

Ціле наше культурно-освітнє та кооперативне життя опирається на демократичних основах. Одначе чи в тих установах обовязує теж демократична „рівність шансів", чи між кількома кандидатами на одно місце прийде „найздібніший" а не той, що має „найсильніші плечі"? Це з аристократичним ладом далось би погодити, бо там рішає про це приналежність до „касти", але з демократицизмом цих установ ніяк не гармонізує. І саме тут є дивогляд: „Демократи" не признають у практиці „рівности" шансів, а молоді противники демократії жадають тієї рівности, себто одної з основних вимог демократії.

„Воля народу".

А як є з „волею народу"? — Пригадаймо собі бурхливі демократичні козацькі ради. Сьогодні ми знаємо з психольоґії маси, що такі „ради", що вирішували теж про найвищу політику, себто про війну і мир, можуть легко перетворитися в масове віче, де замісць „ради" повстає „маса", яка йде за кожночасним „провідником", що зуміє заволодіти нею. (Яку легку гру в таких випадках мала чужа рука!). Рішають у таких випадках почування, а не розум, якого саме тоді треба. Чи не так „вибираємо" сьогодні ріжні виділи, вкладаємо на них важкі обовязки (тим важчі, чим більше одушевлення на зїзді, чим сильніші оплески внескодавцеві), а, „вибравши" виділ, не цікавимося зовсім цілий рік установою? І доперва за рік посиплемо йому попелу на голову, що не працював за нас всіх? Де наша „демократія" тут дівається? Адже вона вкладає **ріжні** обовязки на всіх членів. Чому тут „народ" не хоче „правити", себто працювати, помагати виділові на кожнім кроці? В цьому — ми вже вроджені автократи. Виберемо отамана і хай він нас спасає. Скільки нещасть накоїли такі демократичні „наради" чи „вибори?" Адже мабуть по кожних нарадах чи виборах був розділ на ріжні табори, були порахунки на шаблюки чи кулаки, летіли чуби чи вуха.—Це ще була атенська демократія, де всі були приявні і виявляли свою волю. А як виглядає сьогодні „воля народу" через „делеґатів"; яких часто товариство на місці навіть не виділо? Як може цей делеґат репрезентувати цю „волю народу", коли цей „народ" зовсім нічого не казав йому перед зїздом чи зборами, бо не знав навіть, про що буде мова на зборах. А й таке є, і це частина нашої демократії в практиці. Фраза про демократичну „більшість" затуманює нас. Забуваємо одно тільки: Якщо в громадянстві панують основні ріжниці в багатьох питаннях так, що одна частина громадянства відчужується від іншої частини й опісля у всіх питаннях є меншістю, то ніяке переголосування не змінить тієї дійсности, яка постійно буде тормозити наше життя. Успіх всяких виборів вимагає, щоби вже перед виборами була однозгідність думки щодо основних питань.

Політична демократія.

А як є з політичною демократією чи пак з партіями? — Саме в демократичних партіях бачимо, як у проводі сидить звичайно гурток тих самих людей і править партією по своїй думці. Все булоб у порядку. Одначе навіщо тоді причіпка „демократична"? Адже „резолюції" є заздалегідь приготовані і вони завжди проходять „одноголосно", як і вислів „довіря" партії; критику в нутрі партії вважають за „кириню"; дуже часто — зовсім слушно; бо кожна „критика" грозить розбиттям слабо зорґанізованої партії, яка не має сильних ідеольоґічних основ, в якій кожний член балакає, що і як хоче. І зовсім не диво. Давні основні поняття втратили свій первісний зміст, ідеольоґічні ріжниці між пар-

ПРИВІТ У. Н. СОЮЗОВІ

Любий батьку, ми прийшли тут
Честь тобі віддати,
За твій труд, за щиру працю
Тобі побажати.

Ми про тебе добре знаєм,
Що ти про нас дбаєш,
Бідним вдовам і сиротам
Сльози обтираєш.

Жий же, батьку, наш Союзе,
Жий та прославляйся,
Іди сміло та відважно
Лиха не страхайся.

Неси славу по всім світі
І тут на чужині,
Ставай батьком в прикрих хвилях
У кожній хатині.

Жий же, Батьку, наш Союзе,
Мирно та свобідно,
Будуй школи й Сиротинець,
Бо нам їх потрібно.

Хай про тебе лине слава
В місті Вашинґтона,
Хай лунає на всім світі,
До синього Дону.

Вже приходить конвенція,
Прийдуть делеґати,
Твої сини й твої доньки
Тебе привитати.

Радьте мудро, делеґати,
Сини Союзові,
Щоби про вас пішла слава
В місті Вашинґтоні.

Калина Грабарович,
делеґатка з Сентралії, Па.

Пієтарі Пеіверінта.

У ПУСТЕЛІ

(1)

Раз притрапилося мені, що я мусів їхати самітним широким полем, що лежало облогом. На половині дороги повинен я був подибати оселю, так говорили мені. Була зима. Коли я кинув найближчу хату, в якій я спочивав, було вже під вечір. Тому мені радили, щоби я заночував у згаданій оселі.

Туди не було іншої дороги, лише поодинокі сліди тих людий, що везли додому сіно або дрова. Сліди ті перехрещувалися на всі боки й мандрівник міг легко збитися з дороги.

Знявся холодний сильний вітер, одначе сніг іще не падав. Околиця, якою я мав переїздити, була доволі виставлена на вітер, бо йшла почасти мочарями й озерами, почасти вогонь повипалював ліси цілими милями. На тих місцях росли то тут то там кущики або поодинокі березн. Ліси тому так часто горіли, що то були державні, а селяни, які жили невподалеки, гадали, що не треба багато церемонитися, а спалювати його великі простори, щоби так поліпшити пасовища для своєї худоби та свої сіножати, що були то тут то там посеред державних лісів. Заки я пустився в дорогу, настала відлига. Тепер ціле те широке поле виглядало наче о з е р о, вкрите ледом. На сильному вітрі сани не хотіли держатися н а п р я м у коня, а все йшли в затоку. Тому то була дуже тяжка та прикра подорож. Смеркалося чимраз більше з кожною хвилиною, вихор ставав усе с и л ь н і ш и й, рівночасно став припадувати легенький сніг. Я вдивлявся перед себе, щоби побачити згадану оселю, та дарма. Нічого не вказувало, що невподалеки могли би бути людські хати.

Мене зняв жах, що може я збився з дороги та замерзну разом із конем.

Та я не піддавався розпуці, а з усіх сил старався їхати, як мені здавалося, правильною дорогою. А дороги вже не було видно.

Вкінці на обрію зарисувався ліс. Мені сказали, щоби я тримався того ліса. Цей ліс додав мені надії, як додає надії оаза каравані, що мандрує серед пустині Сагари.

Там є оселя, говорив я тихцем до себе, там заночую, вже не потребую журитися, що згину тут серед ночі на морозі.

Я поїхав іще скорше. Сніг падав тепер такий густий, що я на метер перед собою не міг нічого розпізнати. Так то ліс знову пропав мені зперед очей. Тепер не було іншої ради, як лише держатися напрямку вітру. Коли я так їхав уже добру годину, натрапив я на сосновий молодяк. Одначе ніякої дороги не було видно, щоби продістатися через ліс. Я мусів припняти коня до дерева та пішки шукати дороги.

Вкінці я й знайшов її. Тепер я випровадив коня на дорогу, їхав трохи лісом і небаром побачив, що поміж галуззя мерехтить в і д б л и с к вогню. Там є той хутір, подумав я врадуваний. Небаром був я біля хати. Веселий вогонь світив крізь вікно нової хати на подвіря. Я майже завидував тим, що там у хаті сиділи собі безпечно, коли на дворі лютувала така хуртовина. Я випряг коня та ввійшов відразу в хату, сказав добрий вечір і попросив, щоби примістили десь мені коня. Та вони не мали де, бо їх власний кінь стояв у переділі в шопі. Місця для другого коня там не було. Хотіли дати мені якусь нужденну будку, одначе двері були такі низенькі, що кінь не влізеться, говорили вони.

Та на дворі лютувала така хуртовина, що то булоб не полюдськи лишити коня на дворі. Тому я спитався, чи не міг би я д в е р е й збільшити так, щоби кінь продістався ними. Вони згодилися та дали мені сокиру. Я відбив кілька дощок понад дверима, так, що вдалося примістити і сани і коня. Я дав коневі сіна й води. Потім я вернувсь у хату, щ о б и зазнайомитися з людьми.

Я побачив тепер, що в хаті була велика нужка. Вікна не приставали, тому по хаті віяв вітер, щілинами нападало таки чимало снігу. В куті стояв невеличкий стіл і нужденне ліжко. Біля дверей було друге ліжко, в якому запорпався обдертий, може сімлітній хлопчина.

Господиня була ще молода, одначе жура оставила сліди на її лиці.

Біля ватри в колисці лежала дитинка. П і з н а т и було, що дитина дуже хоро Видно присунули дитину до вогню, щоби не мерзла, бо на хаті було зимно. В хаті був іще сивоволосий дідусь і бабуся. Вони видно вже не цікавилися ж и т т я м. Їм було всеодно, чи було добре чи зле. Їм здавалося, що людина, хочби й як хотіла, нічого не всилі змінити. Це зараз пізнав я, як лише почав із ними балачку.

(Д. б.)

тіями затерлися, уступаючи місце спорам за порожні слова. Поняття „нація" перемішане з поняттям „народу"; коли на початку речення каже бесідник „нарід", то на кінці певно вже скаже „нація", хоч оба поняття зовсім не покриваються. Поняття „демократія" є вже рівнозначне з міжнародньою московсько - большевицькою чи соціялістичною пропагандою. І політичні проводи чи поодинокі політики замісць вимести хабуззя, прочистити основно свої „катехізми", поринаються в історії помилок політичного противника, мабуть думаючи, що з історії дурноти мусить вийти „правда" чи лак готовий підручник політичної мудрости.

Обнова.

Оце кілька образків з нашої демократичної дійсности. Вони стверджують, що між теорією і практикою, між ідеольогією демократії і її виконуванням у нас є прірва. Її треба усунути однозгідністю між думкою і ділом. Цю однозгідність можна осягнути, прочищуючи хабаззя фраз, які в нас з давен-давна заглушують ясний зміст понять. Не вистарчить гримнути в нашу демократію; треба розглянути, в чому її суть, що в ній добре, що зле, що в ній є суто-українське, а що чуже. І не в назві суть справи! Гітлер не вагався назвати себе соціялістом і поборювати міжнародній соціялізм. Чи назву змінимо на „українізм", „січовизм", „нац. солідаризм", чи „кооператизм" чи ні—це справа менше важна. Важніше те, щоб ми самі себе не обріхували, не грали комедії, але щоб у всьому виявили національну душу, своє питоме „я". Бо тільки тоді національна революція буде дійсною обновою духа, відродження нації. Всяка півреволюція, себто всяке запозичування чужого, гірко мститься і краще її зовсім не починати. Коли є українська демократія, то треба мати відвагу розглянути її історію без зайвих прикрас; там знайдемо певно аристократизм з демократизмом, знайдемо „народоправство" з „диктатурою", знайдемо, як нація зривалась до свободи, як маса видерлася понад націю і як валила державу. Прочистити зерно з полови, знайти й відчути властивість української збірної душі, оформити це в доктрину, це завдання, перед яким українці не втечуть. Якщо докаже хтось, що української демократії нема, що те все є чуже, тоді треба мати сміливість викинути такий баляст. Але не треба ховати голови в пісок, обдурюючи себе позиченими фразами та мріяти про майбутній лад, а не знати, що **сьогодні** робити. А те сьогодні рішає чейже про те, що буде завтра. Якщо сьогодні має великі недомагання, то чи можливе інше завтра? — („Наш Прапор").

Д-р Г. Стецюк.

З НАШОГО АРТИСТИЧНОГО ЖИТТЯ.

П. Ординський вибирається в артистичне турне.

Наш широко відомий артист-співак Петро Ординський вибирається на днях у концертове турне до Канади. Його перший співацький виступ буде на концерті у Вінніпегу, в Сивик Одиторіюм, 22. травня ц. р. На цьому концерті виступить теж великий мішаний український хор у числі сто осіб під орудою д-ра Павла Мацєнка. Українська канадійська преса цьому концертові присвячує велику увагу. Також вона присвячує багато місця нашому мистцеві П. Ординському, від якого слушно очікує немалого мистецького вдовілля.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ТАКЕ БУВАЄ.

Остание видання щоденника „Ню Йорк Ворлд-Телеґрем" з 6-го травня писало:

„Ґінденбурґ перелетів океан, кружляє над містом... Він відлітає назад в опівночі".

Коли читачі дістали в руки цю газету, з „Ґінденбурґа" лишилося стільки, що тому вже не було що летіти назад.

РЕДАКЦІЯ Й РЕДАКТОРИ.

Каже „Ню Репоблик", що підчас останніх виборів президента Злучених Держав в одному великому місті найвпливовіша газета стояла без ніяких застережень за вибір президентом республіканського кандидата Ландона.

„Не зважаючи на те", каже „Ню Репоблик", „зпоміж репортерів і редакторів тої газети 47 голосували за Рузвелта, 3 за Ландона, 2 за Бравдера, а кілька інших розбили свої голоси", себто віддали їх на одному на ріжних інших кандидатів.

Значить, не так легко знайти однодушність навіть у таких справах, як вибір президента.

ЗА КОГО ПИСАТИ?

Що має редакція робити, коли редактори в редакції поділені в своїх поглядах?

„Ню Репоблик" робить з приводу поданого тут факту серпку замітку: Отже ці панове редактори подають своїм читачам погляди за Ландона, котрі їх самих не переконують.

Отже що повинні редактори робити в таких випадках? Чи не повинен кожний з них писати за того, котрого він признає по щирості за свого кандидата? Або, коли це не можливо, бо газета повинна він виступати за одного кандидата, принаймні не писати за такого кандидата, на котрого він самий не думає голосувати.

РЕДАКТОР І ПРАВДА.

На зборах новинкарської організації „Асошіейтед Прес" у Ню Йорку 19-го квітня цього року говорив Ропер, секретар торговлі в кабінеті президента Рузвелта:

„Засада, що ґазети повиннібб говорити правду, не повинна викликати поважного спротиву. Одначе вона викликала багато спорів. Вперто питаються в цій справі: Як довго вдержався би редактор, якби він говорив цілу правду?"

Хоча це питання вперто питаються в американців, спитаймося нарешті й ми: „Як довго вдержався би редактор, якби він говорив цілу правду?"

ПО СОВІСТИ.

Один російський письменник написав оповідання про те, що сталося в одному місті, як усі почали говорити правду.

Хтось там освятив хрести заслуги, які уряд роздавав поміж заслуженних людей, так, що як тільки цей хрест рушився на грудях відзначеного й видав із себе звук, відзначений мусів говорити правду. Відзначені медалями судді стали говорити про те, як вони брали хабарі; державні достойники, як вони окрадали державу, патріоти, як вони обдурювали народ; примірні мужі, як вони зраджували свої жінки; відважні офіцири, як вони втікали з боїв; успішні бизнесмени, як вони обманювали покупців; і так далі. Можемо собі вже далі самі доповісти, якою анархією скінчилося це загальне говорення правди. Прийшлося всім хрести врізувати.

М. КОСТИШИН.

ПРИВІТ

XIX-тій КОНВЕНЦІЇ У. Н. СОЮЗУ У ВАШИНГТОНІ.

Весна мов царівна весело сміється,
Легіт краси ніжно світами летить,
Про нашу твердиню відгомін несеться,
По вільній країні слава гомонить.
Хоч нас проганяла в світ ледача доля
За гори, за море, далекий кордон,
Нишком глузувала з нас лиха сваволя:
Днесь руку назустріч простяга Вашингтон.
Витає в обіймах як з рівними рівних,
Волею вільною над все дорожить,
Він доньки ховає та синів покірних,
Стяг зоряний гордо горою держить.
Цінить, що твердиня у нас росте дужа,
А слово несеться ген поза кордон,

Розвій мов на крилах летить до Союза
Та кличе на раду в славний Вашингтон.
Батьки делегати, свобідно думайте,
Бо думка спокійна, щира, золота
Побори сваволю... Та не забувайте:
Союз, край і нарід — це наша мета!
Гучний дзвін до праці нас всіх закликає
На важкі завдання до нових стремлінь,
Хай творчі закони Народ укладає
Для добра і слави наших поколінь.
Міркуйте, думайте! Хай щастя сприяє,
Хай сонцем засвітить цей творчий закон,
Та в хвилю догідну хай про нас згадає
Не злим тихим словом славний Вашингтон.

З українського життя в Америці

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Відчит про Ваґнерів акт нормалізації праці.

В четвер, 22. квітня ц. р., відбувся в Українськім Демократичнім Клюбі при Сейнт Маркс у Ню Йорку відчит адвоката М. Пізнака про недавно признаний найвищим судом акт сенатора Ваґнера, який має на цілі нормалізування відносини праці і капіталу.

Шановний бесідник перейшов коротко той підклад, на якому зросла потреба такого акту. Колись у часі економічної експансії, коли промисл розростався і не було ще такого гострого питання безробіття як нині, уряд мало мішався до промислу й полишав змагання робітників з капіталом для них самих. Але пізніше, коли почалося безробіття і нужда, а зарізом капітал не вмів тих справ як слід розвязати, уряд був змушений вмішуватися до відносин між робітниками і капіталістами, щоб привернути між ними рівновагу сил. А що капітал був сильніший, то уряд станув по стороні робітництва. Як вислід змагань уряду був Ваґнерів акт нормалізації робітничих відносин.

Цей акт у першій мірі відноситься до великих міжстейтових компаній, яких бизнес простягається поза границі стейтів. В тих компаніях робітники тепер матимуть право творити свої юнії і власник фабрики, чи бизнесової компанії, не буде мати права за те виключати робітників з праці, або примінювати до них якісь репресії.

Але піддержуючи робітництво у змаганню з капіталом, уряд рівночасно уложив цілий кодекс, як мають поступати робітники, щоб цього нового закону не надужиивати, як також, щоб робітники самі між собою не конкурували та не творили під покровом цього закону кілька юнії. Бесідник навів докладно кілька таких випадків, де поступовання робітників уважалося нерегельним.

Цей закон перейшов у конґресі, але найвищий американський суд узнав його неконституційним, бо, на думку суддів, він обмежував свободу людей, загарантовану американською конституцією. Та після довшого тертя і широкої дискусії в часописах найвищий суд остаточно змінив свою гадку й станув на становищі конґресу, що цей акт не тільки не обмежує свободи людей, але він цю свободу захищає перед надто сильним капіталом.

По відчиті розвинулася широка дискусія. Саля Демократичного Клюбу була заповнена слухачами.

Учасник.

БЕЛВИЛ, Н. ДЖ.

Стейтова організація і День націоналістів.

В останніх кількох місяцях в стейті Ню Джерзі зайшли деякі зміни в українськім громадськім життю і розвою.

В осени минулого року зазвано в цьому стейті Окружну Управу ОДВУ і цим фактом сконсолідовано працю українських націоналістів в стейті Ню Джерзі. Це було конечним для спільної акції українського зорганізованого життя. Однак ця організація не була ще в силі обняти всіх вимог, які зорганізовані українці мають перед собою, а головно в політичнім розвою, як горожани прибраної вітчини Америки. Коли ОДВУ перебрало в Америці акцію допомоги визвольній боротьбі українського народу, то показалось, що ця організація має стільки праці, що друга частина нашого українського життя почала лишатися позаду; а саме, ми зачали лишатися позаду в американськім політичнім життю. З того користали всякі доробкевичі і на українцях в Америці почали добиватись вищих становищ та привілеїв.

Ми, українці, нарід зрілий і мусимо уладити наше життя так, як це всі народи роблять. Ми мусимо бути зорганізовані духово, економічно і політично так, як усі народи є зорганізовані. Всі наші справи мусимо репрезентувати ми сами через легально вибраних нами наших репрезентантів. В тій цілі зорганізовано в стейті Ню Джерзі Українську Національну Стейтову Організацію і цим започатковано другу частину нашого життя, як американських горожан. Надіємося, що всі громади в стейті Ню Джерзі підуть рука в руку з нашою працею і відтепер будуть вибирати собі політичних провідників зпоміж себе і спільно з порозумінню будуть свої справи обговорювати.

Ніхто не знає наших справ так, як ми сами. Тому наші лідери і репрезентанти мусять бути наші і ми маємо попирати таких людей, котрі є нашими приятелями.

Крім цих справ будуть очевидно ще інші. Заходом Української Національної Стейтової Організації і Окружної Управи ОДВУ українці в Ню Джерзі відбудуть спільними силами Здвиг Українських Націоналістів дня 27. червня ц. р. на фармі у гром. Федірка в Лінден, Н. Дж. Здвиг цей покаже, чи ми, українці, зорґанізовані як слід.

Який нарід і яка його будучність, можна пізнати по його зорганізованім життю. Чи нарід є зорганізований духово, економічно і політично, а також атлетично. Не даром ще старинні римляни говорили, що в „здоровому тілі здорові душі" і тому цьогорічний здвиг має відбутися з повним підготуванням в атлетиці і всяких пописах. Народи живуть не лише самими поважними справами; спільні забави і спортові забави також скріпляють нарід до єдности, підносять його духово і скріпляють надію і віру в будучність. Тому цьогорічний здвиг націоналістів, ми всі повинні підготовити якнайкраще. Бизнесмени мають нагоду оголосити себе в Альманаху, який буде виданий у тій цілі. Громади повинні виступити офіційно з відзнаками і прапорами, спортові дружини в своїх однострояx, а націоналісти в своїх. Українські школи і пласти, загально всі українці повинні виступити в українських народніх строях. Екзекутива робить заходи, щоб наш здвиг був зібраний на фільму, як знайдено охочих людей це зробити. Ці буде нагода зняти фотографію цілого Здвигу Націоналістів у стейті Ню Джерзі на досмертну память. Побажаним булоб, щоб всі спортові дружини, які бажають виступити зі своїми пописами, приготовились як слід і порозумілися з головою екзекутиви, п. адв. В. Кузьмою, **241 Springfield Ave., Newark, N. J.**

Час наближається скорим ходом, приготовляємось всі завчасу, щоби, як прийде день Здвигу, ми всі спільно набувались нашими здобутками на еміґрації; бо видно, що доля припала нам тут в Америці стати проводом у відзисканню наших прав, а це дасться зробити, як будемо зорганізовані на всіх ділянках народнього життя.

Т. Рудий.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НЮАРК, Н. ДЖ. Тов. Вільна Україна, від. 152, повідомляє, що місячні збори відбудуться в середу, 12 травня, в годині 8-мій ввечір. Просимо довгуючих членів вирівняти свої залеглости. — С. Присяжний, секр.

ПАЛМЕРТОН, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 369, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в четвер, 13. травня, в годині 7-мій ввечір, в гали парохіяльній. Уряд просить прийти на означений час, бо маємо деякі справи до полагодження. Довгуючих членів просимо вирівняти свої вкладки. Хто з членів хоче мати ювилейну книгу, нехай зголоситься на зборах або до секретаря. — Уряд відділовий.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Вільних Козаків, від. 316, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в четвер, 13. травня, точно в годині 8-мій ввечір, в У. Н. Домі, 831 Joseph Ave. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо є важні справи до порішення. Довгуючі члени зволять вирівняти свою залеглість, бо в противнім разі будуть суспендовані. — В. Ґурянський, секр.

ЛОРЕЙН, О. Тов. У. Н. Союзу від. 50, повідомляє всіх своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 16-го травня, в годині 1-шій пополудні, в гали де звичайно. Просимо всіх членів прийти на ці збори як найчисленніше. — М. Шемичик, секр.

ЙОНҐСТАВН, О. Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 230, подає до відома місцевим і позамісцевим членам, що збори відбудуться 16. травня, в годині 2-гій пополудні, в гали під ч. 525 Вест Район Еве. Просимо членів прийти на ті збори і вирівняти свої довги. Буде справа про баль, який має відбутися цього місяця. На цих зборах буде щось цікавого, бо наш делеґат приїде з конвенції і розкаже про її перебіг. — Уряд Братства.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЧЛЕНИ І КОНВЕНЦІЯ У. Н. СОЮЗУ.

Як закінчите в редакції з проектами, то дайте слово і звичайному членові. Бував я теж на багатьох конвенціях. І теж знаю, що наші члени доброе слідять за конвенційними нарадами і дуже бажають собі, щоб на таких конвенціях не було ніяких роздорів, а щоб наради відбувалися в спокою, щоб справи полагоджувано в спосіб лагідний і культурний, щоб не було дозволено нікому зводити якісь особисті порахунки та щоб не нарушувано чести делеґатів, урядників чи інших осіб і тим не вношено роздору в наради й організацію. І треба дати можність висказатися кожному, хто зголоситься до слова і говорить коротко, до речі і культурно, нікого не зневажаючи. Про те вже мусить подбати голова конвенції. Треба брати всяку думку під розвагу, а судити справедливо й холоднокровно. Але кожний мусить повинуватися тому, що заряджує голова, бо інакше годі вдержати порядок.

На останній конвенції багато делеґатів дуже нетерпеливилися в останніх днях нарад. Хотіли, щоб чимскорше нарада кінчити. А саме при кінці вирішуються найважніші справи. Таке не повинно повторитись у Вашингтоні.

Памятаймо теж, що у Вашингтоні можуть явитися на конвенцію як гості й чужинці, щоби пригляднутися з ґалерії чи льож нашим нарадам. Вже те наказує нам, щоби поводитись у всім гідно.

Олекса Цепко, Акрон, О.

ЗА ЧИМ ІДЕМО НА КОНВЕНЦІЮ.

Наш У. Н. Союз вважаємо нашим вождом, батьком і опікуном. Так було досі. І таким хочемо бачити У. Н. Союз і в будуччині. Таким хочемо передати його і молодому поколінню. Ось з такими гадками ми вибирали делеґатів на конвенцію. Тому саме про такі справи повинні делеґати думати і на конвенції. Не по „джаби" післали ми делеґатів до Вашингтону на конвенцію, бо У. Н. Союз не є майною, ні фабрикою, ні не добуває срібла, золота та діямантів. Він є тут нашим провідником у наших національних змаганнях і дає нам совісне обезпечення на випадок смерти, чи рятує нас по своїм силах і за життя. А за „джаби" думаймо на місцях, як вернемося з конвенції. А знайдемо їх навіть тоді, якщо схочемо занятися щиро, совісно й завзято от хочби притяганням нових членів до У. Н. Союзу. Та поговорити про це буде час і по конвенції.

П. Сокальчук,
Ню Йорк, Н. Й.

ПОМОЖІМ ЗДОБУТИ МІСТА.

Зі старокраєвих часописів, як теж з приватних листів, довідуємося про новий і відрадний для нас рух на рідних землях: наші селяни починають отвирати склепи по містах. Вони вже не вдоволяються тими маленькими склепиками по селах. Затісно їм і вони йдуть у місто. З цього видно, що Рідна Школа і Просвіта зробили свою роботу. Бо ще недавно поширена була на селі така фільософія: що, мовляв, будуть робити жид і візявські діти, коли хлоп візьметься до торгівлі? Тепер наші селяни настільки освідомлені, що в першій мірі журяться тим, що вони самі будуть робити.

Наші селяни вже добре побачили, що серед нинішніх обставин на селі для них нема багато роботи. Землі чимраз менше, так, що вже й нема чим своїх дітей обділити. А на парцеляції докупити не можна. Отож, щоб не загинути, йдуть до міста й починають займатися торгівлею.

Каже народня приповідка, що „нема зла, що на добре не вийшлоб". Польща, яка хвалиться, що на наші землі несе „вищу культуру", загородила нам вступ до вищих шкіл і до уряду. Ті, що вже покінчили вищі школи, лишилися без заняття, без куска хліба. Щоб рятувати себе, вони кинулися до торгівлі і промислу й своєю працею створили такі українські установи як Маслосоюз, кооперативні склепи і т. п. Але цього було замало супроти того бізнесу, що його робили й далі роблять на наших землях чужинці. І ось ті інтеліґенти враз з українськими свідомими селянами йдуть тепер до міста й закладають там торговельні підприємства.

Як пишуть з краю, нашим склепарям бізнес іде не погано. Наші люди стараються купувати у них; тільки біда в тому, що наші склепарі не стоять іще вповні на висоті своїх завдань. Вони не мають ще стільки капіталу, щоб закупити досить товару й задоволити покупців. І тут знову виринає небезпека. Бо, як довідуємося з приватніх листів, ті люди, що позакладали склепи, починають тепер випродувати поле, щоб роздобути капітал. А це може закінчитися тим, що вони готові втратити і склеп і поле, ще й до того це поле може перейти в чужі руки.

Як знаємо, кредитів наші склепарі у чужих не дістануть. А колиб навіть дістали, то на таких умовах, що вони стануть фактично залежними від чужого капіталу, який кожної хвилі могтиме допровадити їх до банкротства. Щоб зарадити якось тому станові, ми повинні прийти нашим склепарям у краю з поміччю. Ми повинні на ту ціль в Америці збірати сто тисяч долярів й за ті гроші заложити в краю великий гуртовий склад (верґавз), у якому наші купці дісталиб товари на кредит.

Сто тисяч це велика сума. Але міліон ще більша. Проте, коли ми міліон долярів розложимо поміж міліон людей, то на кожного припаде тільки один доляр. Кажуть, що нас в Америці є один міліон. Ті гроші могли би зложити: 50,000 члени наших економічних інституцій, а решту політичні орґанізації.

Заложивши такий гуртовий склад, ми тим піднесли би значно економічний стан у рідному краю, а крім того дали би багатьом нашим робітникам, інтеліґентним і чорноробам, заняття. А далі, колиб наш нарід піднісся фінансово, то він міг би сам удержувати всі свої культурні й гуманітарні інституції, такі, як Рідна Школа, Просвіта, Інваліди і т. п.

На тім кінчу і піддаю отсей голос під дискусію загалу.

Йосиф Крупка,
Гемтремк, Міш.

РЕКОРДИ З ДАВНО МИНУЛИХ ЧАСІВ.

Це велитенська сила, яка підганяє нинішних рекордменів до небуденних осягів тягнеться в історії червоною ниткою, якої початок можемо подибати ще в часах перед Христом. Згадаймо лише того героя з маратонської битви—якого біг із вісткою про перемогу над перзами та його траґічна смерть у мети дали основу сьогоднішім новітнім, маратонським битвам.

Одним із найславніших атлетів (силачів) у старовину був Мільон Кротонський. Історія каже, що здобув 32 перемоги. На Олімпі поставили статуї найславніших змагунів і також його статую там помістили були. Мільон, щоб доказати, що це почесне місце йому справедливо належиться, відніс із Кротони на плечах свою власну мармурову статую природньої величини аж до Атен. Дома, в Кротоні, перебіг цілу дорогу на стадіоні з чотиролітнім живим волом на плечах. Про римського цісаря, що мав довге імя Кай Юлій Вер Максімін, а жив у тертім столітті перед Христом оповідають, що між пальцями розтер камінь на порох, а молоді дерева ломив одною рукою. За це дістав від римського народу ще пяте імя: Геракль.

Коли вірити Гередотові, найславнішому історикові сторинних часів, то рекордистом у плаванні під водою ще й до нині є грек Скіліяс, що в пятому столітті служив у війську перського короля завойовника Ксеркса. Скіліяс затужив за рідним краєм, та перси, які воювали з греками, не пустили його. Скіліяс підчас одного наступу перських кораблів перерізав линви кількох кораблів і спричинив їх загибіля. Після того кинувся у море і зумів плисти повні три милі під водою (!). Дома, в Дельтах, поставили йому земляки в Апольоновій святині памятник.

Історія старинних часів і багато пізніших записувала, щоправда, лише геройські вчинки та подвиги потентатів та великих панів. Так наприклад, довідуємося, що бразилійський цісар Дон Педро I (що народився 1798 року) був незвичайно сильний, а також був дуже добрий пливак. Та є теж неясні звістки про велитенські осяги південно-американських індіян, які, мовляв, зуміли бігти безмежними преріями цілі дні. Це певно були післанці, які вдержували злуку між поодинокими племенами в тих величезних, на сотки миль незамешкалих полосах. Вкінці одна німецька кольоніяльна виправа до середущої Африки тому більше як пядесять літ, відкрила там муринське племя якого незвичайно кремезні та довгоногі юнаки перескочили через шнур, розіпнятий понад головами членів німецької виправи. Невиключене, що такі світові рекордмени, про яких світ не знає, живуть у середущій Африці ще й сьогодні.

Сьогодні подивляємо пливаків, які перепливають канал Ля Манш (30 миль широкий між Францією і Англією), а в грецькій ітсорії маємо згадку про ще славнішого рекордмена у плаванні. Грецький юнак Леандер, щоби бачитится із своєю любою дівчиною, що вечора двічі перепливав Гелеспонт. Гелеспонт щодо ширини не може мірятися з каналом Ля Манш, а всеж був то дуже великий осяг як на тодішні часи. Англійський поет Байрон, що жив у 19 столітті, щоб доказати, що це можливе, що Леандер перепливав Гелеспонт, пробував 3 квітня 1810 року перерплисти Гелеспонт у цьомуж місці. Байрон був дуже дорбий пливак і справді переплив Гелеспонт. Одначе лише в один бік, назад уже не відважився, бо за першою спробою, попав у страшну горячку. Льорд Байрон, що мав одну ногу хору, був справді неабияким пливаком, що доказував пізніше на Венецькому морі, де плив навзади з двома пливаками, які визвали його до пливацьких змагань. Оба остали позаду, а Байрон переплив море між островом Мідо і Венецією за 4 години і 20 хвилин. Про Байрона кажуть, що більше гордився своїми пливацькими ніж поетичними здібностями.

На літниці.

— Може пан директор випють тепер склянку теплого молока просто від корови?

Директор: Ні, аж за пів години. Та вважай, щоб за той час корова не вистигла . . .

ТРИСТА-ЛІТНЯ РІЧНИЦЯ ПРИЇЗДУ ШВЕДІВ ДО АМЕРИКИ.

Триста-літня річниця кольонізації долини Делавар, котру відсвяткують 1938 року, мабуть приведе до кращих споминів історичного кореня Америки. Кілька років тому місто Бостон святкувало триста-літню річницю свого заложення, а 1934 року стейт Мериленд святочно обходив річницю приїзду англійських католиків, присланих лордом Болтимор, коли 1935 року стейти Конетикот і Род Айленд святкували теж свою триста-літню річницю. Наступного року прийде черга на Делавар Велей, з особливим виявом досягнень та вкладів скандинавськими осадниками в Америці.

Сподіються, що свято вдасться. Стейти Делавар і Пенсилвенія назначили комісії для підготовки. З поручення конґресу президент Злучених Держав запросив шведський уряд до участи. Коло трицять передових шведських учених; декотрі з нагороди Нобля, прибудуть теж до Америки на свято. Замовлено шведського різбяра, Карла Майлеса, для зладження монументу, котрий покладуть на березі ріки Делавар, де вперше прибули шведські кольоністи. Це буде дарунок для Америки від шведів.

В сіпнацятім столітті шведи були передовим народом в Европі і тому не диво, що вони змагалися з Англією та Голяндією з кольонізацією Америки. Першу виправу зібрали 1637 року. Воєнні кораблі „Ключ Калмар" і „Грифін" привезли пятьдесять осадників і священика на початку 1638 року і на стало осілися на „Скалах", де нині стоїть місто Вилмінґтон. Збудовано фортецю біля Делавар і названо її іменем королевої Швеції — Кристина.

Друга виправа шведських і фінських осадників з засобами прибула 1640 року. Куплено землю від індіян по обох боках заливу і ріки аж по Трентон. Кілька років потім кольонія „Нова Швеція" обнимала не лиш сучасний Делавар, але теж полудневo-східну частину Пенсилвенії і полудневo-західну частину Ню Джерзі, як теж частину Мериленду. Найважніші осередки першого шведського населення були Форт Кристина (тепер Вилмингтон), Форт Трефалдіґет (тепер Ню Кесл) у Делавар, Опленд (тепер Честер), Тінікум (тепер Філядельфія), форт Елфсборґ (тепер Сейлем) і Свідесборо.

Делаварським шведам було нелегко осадовитися у новій країні. Вони увійшли в дуже приязні зносини з племенами індіян і на першім році проголосило релігійну терпимість. Їх родинний уряд не міг дати їм піддержки, яку діставали англійські та голяндські кольоністи. В той час англійські і голяндські сусіди показалися ворожі шведам.

В 1643 році прибув зі Швеції Джоган Принц правити кольонією. Він піддержав претенсії шведів до території, поклав нові фортеці та притягнув нових осадників. Під його управою Нова Швеція росла та процвітала. В 1655 році ґовернор Нової Нідерляндії, Пітр Стайвесент, привіз на сімох кораблях коло сімсот людей до Делавару. Нова Швеція була за слаба поставити опір. Урядуючий ґовернор, Джоган Райзинґ, окружив форт Кристину та місто Кристиноган без опору. Нову Швецію перезвано на Новий Амстел, а шведських осадників змушено зложити присягу вірности голяндцям.

Але радість цих останніх скоро завмерла. В 1664 році англійці забрали Ню Амстердам та скоро потім появилися у Ню Амстел, де шведи приняли їх як своїх спасителів. Пітр Стайвесент пізніше жалувався, що сер Роберт Карр, котрий проводив виправою, „здер, знищив та продав голяндців як рабів у Вірджінії". Шведські осадники осталися у Делавар Велей підчас перевороту. Їх мови дальше вживали кольоністи та багато з їх нащадків. „Стара шведська" церква у Вилминґтоні, гордість того часу, була збудована 1699 року, а церква Ґлорія Дей у Філядельфії — 1700 року.

У революційній війні багато нащадків перших шведських осадників взяли участь під командою ґенерала Вашинґтона. Джан Генсон, шведського походження, був „першим президентом Злучених Держав у зібранім конґресі". Інший визначний революційний провідник був Джан Морток, котрого прихильники прибували до „Нової Швеції" під назвою мортонці".

Будуче свято тристалітньої річниці Делавар дасть нагоду переглянути вклади в американську цивілізацію первісних осадників Нової Швеції та ґенерацій скандинавських імігрантів, котрі прибували по них до Нового Світу.

ФЛІС.

Жінка: Що ти, Степане, сидиш так довго на дворі, ходи вже спати! Завтра маєш працю!

Чоловік: Алеж ні, Дусю! Зовтра зачинається саме моя відпустка.

Жінка: Власне тому! Я буду мати для тебе роботу!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ. (17)

Між майором і Фарнолем вивязалася завзята боротьба. В голові Фарноля зродилася злочинна гадка вбити майора. Бо тільки смерть його могла затерти підозріння, що є ще інша ґрупа людей, яка зацікавлена в документах „зеленої богині". Освободивши руку, Фарноль з цілої сили ударив нею майора, а потім почав шукати свого штилета, захованого під камізелькою.

В той момент Тарзан в цілковитому спокою стояв на краю корабля і вдивлявся у широке море. Йому на рамені сиділа Нкіма і враз з ним сумувала за втраченими рідними сторонами. Та вона корилася долі. Коли Тарзан так хоче, видно так мусить бути. Він знає, що робить. Зрештою, коби лиш Тарзан був біля неї, то про інші річи можна вже буде забути.

Боротьба між майором і Фарнолем добігала кінця. Майор цілою силою стримував своого суперника, в якому він конвульсійно стискав ручку штилета. В той момент вийшла на поклад Юля Дейл і, побачивши боротьбу, з цілої сили закричала. Та її голос утонув в галасі і музиці, що доходила з галі. Лиш Тарзан у цьому гаморі вичув голос пересторги.

В тій хвилі він кинувся в тому напрямі, звідки доходив голос. По кількох секундах він побачив здалека сценку боротьби Фарноля з Мартлінґом. Останній не мав нічого в руках. Зате Фарноль виміряв штилет просто до грудей противника. Треба було поспішати. Одначе на покладі лежали всюди купи линв і ріжне приладдя, яке важко було перескочити або оминути.